

ЗАТВЕРДЖУЮ

президент державного некомерційного підприємства “Державний університет “Київський авіаційний інститут””

Ксенія СЕМЕНОВА

2026 року

ВИСНОВОК

Державного некомерційного підприємства “Державний університет “Київський авіаційний інститут” (далі – КАІ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Старуценка Ярослава Володимировича на тему “Правові засади запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів”, подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 “Право”

Витяг

із протоколу № 5 розширеного засідання кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права від 17 березня 2026 року

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права:

Головуючий на засіданні – зав. кафедри, к.ю.н., доцент, Макеєва О.М.,
Легенький М.І. д.ю.н., професор, професор кафедри,
Кунєв Ю.Д. д.ю.н., професор, професор кафедри,
Калюжний Р.А. д.ю.н., професор, професор кафедри,
Головко К.В. д.ю.н., професор, професор кафедри,
Устинова І.П. к.ю.н., доцент, професор кафедри,
Головко С.Г. к.і.н., доцент, професор кафедри,
Череватюк В.Б. к.і.н., доцент, доцент кафедри,
Школьніий Є.О. к.ю.н., доцент кафедри,
Теплицька Н.В. викладач кафедри,
Богатюк І.Г. асистент.

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники інших кафедр КАІ:

Пазюк А.В. доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ;

Лихова С.Я., доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права і процесу КАІ;

Стригуль М.В. заступник декана к.соц.н., доцент.

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники з інших ЗВО:

Серед присутніх 6 докторів юридичних наук, 3 кандидати юридичних наук, 2 кандидати історичних наук, 1 кандидат соціологічних наук.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри теорії та історії держави і права, конституційного і адміністративного права КАІ Старуценка Ярослава Володимировича на тему “Правові засади запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів”, поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 “Право” за спеціальністю 081 “Право”

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права, конституційного і адміністративного права КАІ Головка Катерина Володимирівна.

Дисертація виконувалась на кафедрі конституційного і адміністративного права Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Тема дисертації “Адміністративно–правові засади надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації” затверджена на засіданні Вченої ради Юридичного факультету НАУ (протокол № 3 від 13 квітня 2023 року),

Уточнену редакцію теми дисертаційного дослідження “Правові засади запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів”, затверджено на засідання Вченої Ради НАУ (протокол № 6 від 22 травня 2024 року).

Виступили:

Здобувач кафедри теорії держави і права, конституційного і адміністративного права КАІ Старуценка Ярослав Володимирович на тему: “Правові засади запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів”, поданої на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 08 “Право” за спеціальністю 081 “Право”.

Автором зазначено, що проведений аналіз існуючого на сьогодні змісту правовідносини щодо правових засад відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів дав змогу дійти наступних висновків:

1. Успіх у сфері запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів, залежить від балансу між інноваційністю фінансового ринку та ефективністю регуляторних механізмів, проте для цього необхідна синергія законодавчих, технічних та інституційних рішень у тісній взаємодії з міжнародними партнерами. Відмивання коштів – це комплекс умисних дій, що полягають у перетворенні, переміщенні, приховуванні чи маскуванні походження, місця розміщення, переміщення, належності або форми активів, здобутих злочинним шляхом, з метою надання їм легального вигляду, уникнення виявлення та забезпечення подальшого їх використання в економічному чи фінансовому обігу, включаючи операції з традиційними та віртуальними активами у національному та транскордонному масштабі.

2. Класифікація спеціально уповноважених суб'єктів фінансового моніторингу, що запропонована автором, сприяє уніфікації процедур, швидкому реагуванню на підозрілі операції, підвищенню професійної

компетентності персоналу та зміцненню довіри до національної фінансової системи, що є критично важливим для інтеграції України у міжнародну фінансову спільноту. Виділено центральні координуючі органи, оперативно-аналітичні підрозділи, контролюючі установи, міжвідомчі агентства і ризик-орієнтовані структури, що дозволяє чітко розподілити функції, підвищити ефективність обміну інформацією та застосування ризик-орієнтованого підходу.

3. Використання ризик-орієнтованого підходу фінансового моніторингу спрямовує ресурси на найбільш небезпечні транзакції, підвищуючи ефективність діяльності фінансових установ і державних органів. Методичні рекомендації мають включати алгоритми взаємодії на основі типології ризиків, регламентовані формати обміну даними, критерії оцінки підозрілих операцій та рекомендації щодо застосування сучасних аналітичних інструментів, зокрема блокчейн-аналітики. Впровадження таких рекомендацій підвищить професійну компетентність персоналу, покращить міжвідомчу координацію та зміцнює довіру до національної фінансової системи, підтверджуючи її відповідність міжнародним стандартам FATF, що обґрунтовує нагальну потребу у створенні методичних рекомендацій, адаптованих до сучасних умов фінансового ринку та специфіки віртуальних активів, що забезпечує ефективну протидію відмиванню коштів.

4. Сучасний стан законодавчого регулювання в Україні демонструє поступовий перехід від фрагментарного до системного підходу у сфері запобігання легалізації доходів від операцій з віртуальними активами, проте для досягнення відповідності міжнародним стандартам необхідно уніфікувати визначення поняття “віртуальний актив” у всіх законодавчих актах, забезпечити повну імплементацію принципів FATF та положень Регламенту МіСА, створити єдину електронну інфраструктуру моніторингу транзакцій з віртуальними активами, запровадити підвищені вимоги до прозорості та ідентифікації учасників ринку, враховуючи високий ризик використання віртуальних активів для відмивання коштів.

5. Аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду правового регулювання запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів дозволив зробити висновок, що для ефективного запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів наша держава потребує комплексного законодавства, яке включає вимоги щодо ідентифікації клієнтів, обліку транзакцій та звітності про підозрілі операції, створення єдиного наглядового органу для встановлення уніфікованих стандартів регулювання, впровадження технологічних інструментів моніторингу та активної міжнародної співпраці, а також важливо підвищувати кваліфікацію працівників органів нагляду та правоохоронних структур для ефективного виявлення та запобігання незаконним операціям з віртуальними активами.

6. Удосконалення правового регулювання запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів в Україні, потребує комплексного та системного підходу. Пріоритетними напрямками

визнано формування цілісної законодавчої бази, створення єдиного наглядового органу та впровадження сучасних технологічних інструментів моніторингу транзакцій. Вказано, що важливим чинником є активна міжнародна співпраця та адаптація національних норм до вимог FATF і стандартів ЄС. Аргументовано, що не менш значущими залишаються професійна підготовка кадрів та запровадження ефективної системи оцінки ризиків, що забезпечить своєчасне виявлення загроз і підвищить результативність наглядових заходів.

7. За результатами здійсненого дослідження обґрунтовано авторські пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України, які викладено у власному проекті Закону України “Про внесення змін до Закону України Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення”, що поданий у додатку Б дисертації.

Після закінчення презентації Старуценка Я.В. присутніми фахівцями були поставлені наступні запитання:

Запитання до здобувача:

1. **Легенький М.І.** д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права.

Запитання: Як відмивання коштів, яке включає використання як традиційних, так і віртуальних активів, впливає на економічну безпеку держави та міжнародну фінансову стабільність, які основні механізми його здійснення, і які правові, організаційні та технологічні заходи слід запровадити для ефективного запобігання цьому явищу на національному та міжнародному рівнях?

Відповідь: Дякую за запитання. Відмивання коштів є багаторівневим процесом, спрямованим на приховування незаконного походження активів і надання їм легального вигляду. Воно становить серйозну загрозу економічній безпеці держави та міжнародній фінансовій стабільності, оскільки дозволяє злочинним угрупованням інтегрувати у фінансову систему ресурси, здобуті протиправним шляхом. Це підриває довіру до інституцій, зменшує прозорість економічних процесів і стимулює тінізацію економіки. Крім того, легалізовані кошти часто використовуються для подальшого фінансування незаконної діяльності, що посилює криміногенний вплив на суспільство.

Механізми відмивання коштів традиційно включають три стадії: розміщення (введення готівки у фінансову систему), розшарування (створення складних ланцюгів транзакцій, що ускладнюють виявлення джерела коштів) та інтеграцію (повернення активів у легальний обіг). Для цього застосовуються різноманітні інструменти, а саме фіктивні компанії, офшорні юрисдикції, маніпуляції з рахунками. Сучасним викликом є використання віртуальних активів, які забезпечують анонімність транзакцій та мають транскордонний характер. Такі інструменти, як криптовалюти міксерів чи DeFi-платформи, значно ускладнюють відстеження руху коштів і вимагають нових підходів до фінансового моніторингу.

Ефективне протидіяння відмиванню коштів потребує комплексних заходів.

На правовому рівні важливим є вдосконалення законодавства відповідно до міжнародних стандартів FATF, включно з чітким регулюванням операцій із віртуальними активами. Організаційний рівень передбачає розвиток інституцій фінансового моніторингу, посилення міжнародного співробітництва та обміну інформацією між фінансовими розвідками. Технологічний вимір включає застосування аналітики великих даних, блокчейн-аналізу та систем штучного інтелекту для ідентифікації підозрілих транзакцій. Водночас важливими залишаються підвищення фінансової грамотності та формування культури доброчесності у суспільстві.

Таким чином, відмивання коштів є не лише кримінально-правовою проблемою, а й системним викликом, подолання якого можливе лише шляхом комплексного поєднання правових, інституційних і технологічних інструментів.

2. Калюжний Р.А., д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права.

Запитання: Якою є правова природа віртуальних активів у національному та міжнародному законодавстві, які основні підходи до їх правового регулювання застосовуються у різних юрисдикціях, та які виклики і перспективи гармонізації правових норм існують у сфері використання, обігу та контролю за віртуальними активами в умовах глобалізованої економіки?

Відповідь: Дякую, за запитання. Віртуальні активи посідають особливе місце в сучасному правовому полі, оскільки вони поєднують у собі риси фінансових інструментів, майнових прав і цифрових технологій. Їхня правова природа в національних і міжнародних юрисдикціях досі залишається предметом активних дискусій. У більшості країн віртуальні активи визнаються особливим видом нематеріальних активів, що можуть виконувати функції засобу обміну, інвестиційного інструменту або об'єкта збереження вартості. Водночас відсутність єдиного визначення призводить до фрагментарності регулювання та створює правові колізії.

На національному рівні існують різні підходи. Наприклад, у країнах ЄС запроваджується регламент MiCA (Markets in Crypto-Assets), який визначає категорії криптоактивів, встановлює вимоги до постачальників послуг та передбачає механізми захисту інвесторів. У США віртуальні активи трактуються залежно від їх функції: як цінні папери (під контролем SEC), як товар (під наглядом CFTC) чи як платіжний інструмент (під юрисдикцією FinCEN). В Україні у 2021 році ухвалено Закон "Про віртуальні активи", який закріплює їх статус як об'єкта цивільних прав та визначає особливості діяльності постачальників послуг у цій сфері.

На міжнародному рівні ключову роль відіграє FATF, яка розробила рекомендації щодо регулювання віртуальних активів та діяльності VASP (Virtual Asset Service Providers). Водночас відсутність уніфікації призводить до арбітражу норм: транскордонні операції у сфері DeFi чи використання анонімних криптовалют ускладнюють контроль і створюють ризики відмивання коштів та фінансування тероризму.

Викликами у правовому регулюванні є визначення чіткого правового статусу віртуальних активів, забезпечення прозорості операцій та баланс між інноваціями й безпекою. Перспективи гармонізації полягають у поступовому формуванні

міжнародних стандартів, що поєднують вимоги фінансового моніторингу з розвитком цифрової економіки. Саме інтеграція правових, технологічних і фінансових підходів здатна забезпечити легітимне й безпечне використання віртуальних активів.

3. **Устинова І.П.** к.ю.н, доцент, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права.

Запитання: Які правові інструменти застосовуються в системі адміністративного контролю, якими є їх основні види, функції та значення для забезпечення законності й ефективності діяльності органів державної влади, а також які проблеми та перспективи удосконалення цих інструментів у сучасних умовах розвитку адміністративного права?

Відповідь: Дякую за запитання. Правові інструменти в системі адміністративного контролю становлять сукупність засобів, за допомогою яких держава забезпечує дотримання законності, дисципліни та ефективності у діяльності органів влади, посадових осіб та суб'єктів господарювання. До таких інструментів належать нормативно-правові акти, адміністративні процедури, приписи, дозволи, заборони, ліцензування, моніторинг та застосування заходів адміністративного примусу. Вони виконують подвійне завдання: з одного боку – спрямовані на профілактику правопорушень шляхом регулювання діяльності, з іншого – забезпечують відповідальність у разі їх вчинення.

Значення цих інструментів полягає у підтриманні балансу між захистом публічних інтересів та гарантіями прав громадян і організацій. Проблеми системи пов'язані з надмірною зарегульованістю, дублюванням повноважень і недостатньою прозорістю контролю. Перспективи удосконалення включають цифровізацію адміністративних процедур, гармонізацію із європейськими стандартами та посилення інституційної спроможності контролюючих органів.

4. **Макєєва О.М.** к.ю.н., доцент, завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права.

Запитання: Яким є зарубіжний досвід правового регулювання запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів, які моделі та підходи застосовуються у провідних юрисдикціях світу, та які уроки може запозичити національне законодавство для підвищення ефективності протидії цим правопорушенням?

Відповідь: Дякую за запитання. Зарубіжний досвід правового регулювання запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів, демонструє, що ефективна система AML/CFT повинна поєднувати законодавчі, наглядові та технологічні інструменти, бути гнучкою та здатною адаптуватися до швидко змінюваних умов цифрового ринку. Впровадження таких підходів в Україні дозволить підвищити стійкість національної фінансової системи, мінімізувати ризики незаконної діяльності та забезпечити відповідність міжнародним стандартам у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

Разом з тим досвід інших держав також демонструє важливість впровадження технологічних інструментів для моніторингу та виявлення підозрілих операцій з віртуальними активами. Використання технологій, таких як блокчейн-аналітика, штучний інтелект та алгоритми виявлення аномалій, дозволяє

ефективно відстежувати транзакції та виявляти потенційно незаконні операції, що підвищує ефективність системи AML/CFT та дозволяє оперативно реагувати на загрози.

Наведене дозволяє сформулювати низку рекомендацій для України, зокрема: розробка та впровадження комплексного законодавства, яке охоплює всі аспекти обігу віртуальних активів, включаючи вимоги до ідентифікації клієнтів, ведення обліку транзакцій та звітність щодо підозрілих операцій, створення єдиного наглядового органу, який буде відповідати за регулювання та нагляд за діяльністю провайдерів послуг з віртуальними активами, що дозволить забезпечити єдині стандарти та підходи до регулювання; впровадження технологічних інструментів для моніторингу та виявлення підозрілих операцій з віртуальними активами, що підвищить ефективність системи AML/CFT; активна міжнародна співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями для обміну інформацією та кращими практиками у сфері регулювання віртуальних активів; освіта та підвищення кваліфікації працівників органів нагляду та правоохоронних органів щодо специфіки обігу віртуальних активів та методів виявлення незаконної діяльності.

Зарубіжний досвід свідчить про необхідність комплексного підходу до регулювання обігу віртуальних активів, що поєднує законодавчі ініціативи, технологічні інструменти та міжнародну співпрацю, оскільки для України важливо розробити та впровадити ефективні правові засади, які забезпечать прозорість та безпеку обігу віртуальних активів, а також сприятимуть інтеграції нашої держави до міжнародної фінансової спільноти.

5. **Головко С.Г.**, к.і.н., доцент, доцент кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права.

Запитання: Які шляхи вдосконалення правового регулювання запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів в Україні, можна запропонувати з урахуванням міжнародних стандартів FATF, зарубіжного досвіду та сучасних викликів цифрової економіки?

Відповідь: Дякую за запитання. До шляхів вдосконалення правового регулювання запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів в Україні доцільно віднести такі:

1. Розробка комплексного законодавства щодо віртуальних активів. Необхідно створити або оновити законодавчі акти, які б комплексно регулювали обіг віртуальних активів, включаючи визначення категорій віртуальних активів, вимоги до реєстрації та ліцензування провайдерів послуг, механізми ідентифікації клієнтів та ведення обліку транзакцій, правила повідомлення про підозрілі операції та співпраця з органами нагляду.

2. Створення єдиного наглядового органу. Формування централізованого органу, відповідального за регулювання та нагляд за діяльністю провайдерів віртуальних активів, що дозволить забезпечити єдині стандарти нагляду, уникнути дублювання функцій різних органів, підвищити оперативність у виявленні порушень.

3. Впровадження технологічних інструментів. Необхідно інтегрувати сучасні ІТ-рішення для моніторингу транзакцій автоматизовані системи виявлення підозрілих операцій, алгоритми аналізу блокчейн-транзакцій, інструменти для

прогнозування ризиків і швидкого реагування.

4. Міжнародна співпраця. Україні слід активізувати співпрацю з міжнародними організаціями та іншими державами для обміну інформацією про підозрілі операції, інтеграції кращих практик AML/CFT та гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами.

5. Освіта та підвищення кваліфікації. Підготовка фахівців органів нагляду та правоохоронних органів щодо специфіки обігу віртуальних активів, сучасних методів виявлення та попередження відмивання коштів, аналізу криптовалютних транзакцій та цифрових слідів.

6. Розробка системи оцінки ризиків. Впровадження методик оцінки ризиків відмивання коштів у сфері обігу віртуальних активів дозволить визначати високоризикових операторів, застосовувати диференційовані підходи до нагляду та контролю, підвищити ефективність превентивних заходів.

Отже, удосконалення правового регулювання запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів в Україні, потребує комплексного та системного підходу. Пріоритетними напрямками варто визнати формування цілісної законодавчої бази, створення єдиного наглядового органу та впровадження сучасних технологічних інструментів моніторингу транзакцій. Крім того важливим чинником є активна міжнародна співпраця та адаптація національних норм до вимог FATF і стандартів ЄС. Разом з тим не менш значущими залишаються професійна підготовка кадрів та запровадження ефективної системи оцінки ризиків, що забезпечить своєчасне виявлення загроз і підвищить результативність наглядових заходів.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник - професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Факультету права та міжнародних відносин КАІ, доктор юридичних наук, професор Головка Катерина Володимирівна.

Головка К.В. Зазначено, що дисертант успішно виконав індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. Підготовлена дисертація готова до захисту. У роботі опрацьовано досить багато різноманітного матеріалу, дуже багато наукових праць –зарубіжні видання, які дозволили узагальнити досить широкий світовий досвід.

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження Старуценка Ярослава Володимировича “Правові засади запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів” не викликає сумнівів, оскільки вона відповідає сучасним тенденціям розвитку фінансових ринків та цифрової економіки. В умовах активного поширення віртуальних активів, зокрема криптовалют та інших цифрових фінансових інструментів, виникають нові ризики використання їх у протиправних цілях, зокрема для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму.

Працюючи над дисертаційним дослідженням, здобувач Старуценко Ярослав Володимирович продемонстрував свою зацікавленість темою дослідження та досить глибоке занурення в його проблематику, про що свідчить як перелік

опрацьованих ним джерел, так і зміст результатів проведеного аналізу та вироблених пропозицій. Ваги дисертаційній роботі додає те, що дослідження проводилося з урахуванням реалій цифровізації.

У процесі виконання роботи дисертант показав необхідну кваліфікацію для самостійного вирішення поставлених наукових задач, постійно працює над підвищенням свого освітнього і професійного рівня. Вміє проводити наукові дослідження, бере участь у науково-дослідних роботах, має наукові публікації та доповіді у наукових конференціях.

Отже, дисертація може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень у сфері запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів, висновки можуть бути враховані під час удосконалення чинного українського законодавства, можуть бути використані у законотворчій та науково-дослідницькій діяльності, а також під час викладання дисциплін адміністративно- та кримінально-правового циклу. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 8 працях, зокрема: у 4 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях категорії Б, 4 тезах на міжнародних науково-практичних конференціях. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційного дослідження. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які винесені автором публічний захист. Використання думок та ідей, результатів дослідження інших авторів мають посилання на відповідні джерела. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і науковий рівень, теоретичне й практичне значення.

Під час навчання в аспірантурі Старуценко Ярослав Володимирович зарекомендував себе як здібний молодий юрист, який має необхідні дослідницькі, практичні та комунікаційні навички і компетентності. Старуценко Ярослав Володимирович довів наявність у нього потенціалу для розвитку як науковця та зробив впевнений крок на цьому шляху, яким стала підготовка здобувачем вказаного вище дисертаційного дослідження.

Дисертація є завершеною науковою працею, що вирішує актуальне завдання у галузі 08 “Право” за спеціальністю 081 “Право” та може бути рекомендована до захисту, а її автор – Старуценко Ярослав Володимирович присудження йому ступеня доктора філософії.

Рецензент дисертаційної роботи, який наголосив на позитивних аспектах дослідження та висловив свої побажання та зауваження:

Пазюк А.В. доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ. Зазначив, що робота є вкрай необхідним дослідженням. Дисертаційна робота Ярослава Володимировича Старуценка має на меті не лише теоретичний аналіз існуючих правових норм, але й розробку практичних рекомендацій для удосконалення законодавства України в цій сфері. Ця дисертація сприятиме зміцненню правової бази країни, підвищенню ефективності боротьби з фінансовими злочинами та інтеграції України в міжнародну правову спільноту.

Дисертація Старуценка Я.В. є першим комплексним правовим

дослідженням, у якому з використанням необхідних методів наукового пізнання, здобутків вітчизняної і зарубіжної юридичної науки, урахуванням європейського досвіду, положень чинних нормативних актів України, міжнародних документів, рішень судових інституцій проаналізовано проблеми правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів, а також розроблено пропозиції та рекомендації щодо їх подолання.

Автором вірно визначено об'єкт і предмет наукового дослідження, а також чітко окреслено його мету та наукові завдання. Структура дисертаційної роботи складається із анотації, вступу, трьох розділів, які містять сім підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (всього – 216 найменувань) та додатків.

Основні положення та результати дисертації відображені у 8 наукових публікаціях, із них: у 4 наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також у 4 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Опубліковані наукові статті та тези науково-практичних конференцій за темою дисертації мають безпосередній зв'язок з усіма структурними частинами проведеного дослідження, конкретизують і доповнюють основні положення його новизни.

Перший розділ дисертації присвячено розкриттю теоретико-правових засад запобігання відмиванню коштів і обігу віртуальних активів. Автором зокрема аргументовано, що відмивання коштів є складним соціально-економічним явищем, що полягає у приховуванні незаконного походження фінансових активів з метою їх інтеграції у легальну економіку, процес, що не лише сприяє збагаченню правопорушників, а й підриває стабільність фінансових систем, порушує принципи справедливості і доброчесності у суспільстві.

Запропоновано авторське визначення поняття “відмивання коштів” із включенням операцій з віртуальними активами як окремого предмета правового регулювання та визначено, що відмивання коштів – це комплекс умисних дій, що полягають у перетворенні, переміщенні, приховуванні чи маскуванні походження, місця розміщення, переміщення, належності або форми активів, здобутих злочинним шляхом, з метою надання їм легального вигляду, уникнення виявлення та забезпечення подальшого їх використання в економічному чи фінансовому обігу, включаючи операції з традиційними та віртуальними активами у національному та транскордонному масштабі.

Запропоновано авторське бачення правової категорії, що враховує цифрову природу, економічну функцію та потенційні ризики для публічного інтересу, та визначено, що віртуальні активи – це цифрові об'єкти, які мають економічну цінність, функціонують у цифровому середовищі, можуть бути об'єктом правовідносин та потребують спеціального правового режиму через їх комплексну природу, високу оборотоздатність, відсутність єдиного емітента та потенційну загрозу публічним інтересам.

Обґрунтовано, що успіх у сфері запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів, залежить від балансу між інноваційністю фінансового ринку та ефективністю регуляторних механізмів, проте для цього необхідна синергія законодавчих, технічних та інституційних рішень у тісній взаємодії з міжнародними партнерами.

Зроблено висновок, що сучасний стан законодавчого регулювання в Україні демонструє поступовий перехід від фрагментарного до системного підходу у сфері запобігання легалізації доходів від операцій з віртуальними активами, проте для досягнення відповідності міжнародним стандартам необхідно уніфікувати визначення поняття “віртуальний актив” у всіх законодавчих актах, забезпечити повну імплементацію принципів FATF та положень Регламенту МіСА, створити єдину електронну інфраструктуру моніторингу транзакцій з віртуальними активами, запровадити підвищені вимоги до прозорості та ідентифікації учасників ринку, враховуючи високий ризик використання віртуальних активів для відмивання коштів.

У другому розділі дисертаційного дослідження розкрито правові інструменти запобігання відмиванню коштів від обігу віртуальних активів. Зокрема, автором доведено, що ефективність протидії відмиванню коштів значно зростає при комплексному застосуванні ризик-орієнтованого підходу у поєднанні із систематизованою методичною підтримкою. Методичні рекомендації в цій сфері мають виконувати роль нормативно-організаційного інструменту, що забезпечує уніфікацію процедур, зменшує вплив суб’єктивного фактора при оцінці ризиків та підвищує швидкість реагування на потенційні загрози, а також дозволяють стандартизувати критерії оцінки підозрілих транзакцій, визначати пріоритети перевірок та встановлювати ефективні механізми взаємного інформування між усіма учасниками фінансового моніторингу.

Запропоновано класифікацію спеціально уповноважених суб’єктів фінансового моніторингу у сфері обігу віртуальних активів, яка забезпечує систематизацію та оптимізацію процесів протидії відмиванню коштів. Виділено центральні координуючі органи, оперативні-аналітичні підрозділи, контролюючі установи, міжвідомчі агентства і ризик-орієнтовані структури, що дозволяє чітко розподілити функції, підвищити ефективність обміну інформацією та застосування ризик-орієнтованого підходу.

Дійшов висновку, що така класифікація сприяє уніфікації процедур, швидкому реагуванню на підозрілі операції, підвищенню професійної компетентності персоналу та зміцненню довіри до національної фінансової системи, що є критично важливим для інтеграції України у міжнародну фінансову спільноту.

Визначили, що використання ризик-орієнтованого підходу фінансового моніторингу спрямовує ресурси на найбільш небезпечні транзакції, підвищуючи ефективність діяльності фінансових установ і державних органів. Методичні рекомендації мають включати алгоритми взаємодії на основі типології ризиків, регламентовані формати обміну даними, критерії оцінки підозрілих операцій та рекомендації щодо застосування сучасних аналітичних інструментів, зокрема блокчейн-аналітики. Впровадження таких рекомендацій підвищить професійну компетентність персоналу, покращить міжвідомчу координацію та зміцнює довіру до національної фінансової системи, підтверджуючи її відповідність міжнародним стандартам FATF, що обґрунтовує нагальну потребу у створенні методичних рекомендацій, адаптованих до сучасних умов фінансового ринку та специфіки віртуальних активів, що забезпечує ефективну протидію відмиванню коштів.

Третій розділ дисертації присвячено окресленню шляхів вдосконалення

правового регулювання та практики запобігання відмиванню коштів від обігу віртуальних активів. Аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів дозволив зробити висновок, що для ефективного запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів наша держава потребує комплексного законодавства, яке включає вимоги щодо ідентифікації клієнтів, обліку транзакцій та звітності про підозрілі операції, створення єдиного наглядового органу для встановлення уніфікованих стандартів регулювання, впровадження технологічних інструментів моніторингу та активної міжнародної співпраці, а також важливо підвищувати кваліфікацію працівників органів нагляду та правоохоронних структур для ефективного виявлення та запобігання незаконним операціям з віртуальними активами.

Дійшли висновку, що удосконалення правового регулювання запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів в Україні, потребує комплексного та системного підходу. Пріоритетними напрямками визнано формування цілісної законодавчої бази, створення єдиного наглядового органу та впровадження сучасних технологічних інструментів моніторингу транзакцій. Вказано, що важливим чинником є активна міжнародна співпраця та адаптація національних норм до вимог FATF і стандартів ЄС. Аргументовано, що не менш значущими залишаються професійна підготовка кадрів та запровадження ефективної системи оцінки ризиків, що забезпечить своєчасне виявлення загроз і підвищить результативність наглядових заходів.

Таким чином, навіть стислий виклад основного змісту та елементів наукової новизни дисертації Старуценка Я.В. свідчить про те, що в ній проведені важливі теоретичні дослідження та зроблені висновки, рекомендації і пропозиції щодо правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів.

Запропоновано зміни до чинної нормативної бази. Відтак, робота відповідає вимогам для спеціальності 081 “Право”, у тому числі за рахунок методів, що знайшли абсолютно чітке впровадження і застосування. Дослідження є надзвичайно актуальним, останні події це підтверджують, коли виникає потреба формування і реалізації економічної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями як учасниками фінансової діяльності в Україні так і закордоном.

Публікації автора є дуже ґрунтовно підготовленими, і вони є в належній кількості, зокрема, у виданнях, групи Б, міжнародному виданні. Результати дослідження апробовані на наукових конференціях.

Загалом дисертаційна робота є завершеною та такою, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Пропозиції та зауваження, висловлені при попередньому розгляді, дисертантом враховані. Робота є актуальною, комплексною, структурованою, містить цікаві, доречні пропозиції.

Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість

положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел, вітчизняного та міжнародного законодавства, статистичних матеріалів та міжнародної практики. Отже, робота відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в за спеціальністю 081 “Право”. Підтримую роботу і бажаю успіхів дисертанту.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Кунєв Ю.Д., д.ю.н., професор, професор кафедри держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Наукове дослідження охоплює широкий спектр проблем, охоплює значні напрацювання інших дослідників, характеризується глибиною і комплексністю. Автором було переконливо обґрунтовано пропозиції, які викладені у дисертації. Робота є логічною, матеріал продуманим, поставлені завдання чіткими та аргументованими, автором опубліковано належну кількість праць.

Отримані дисертантом результати мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення, а дисертаційна робота заслуговує на позитивну оцінку.

Череватюк В.Б., к.і.н., доцент, доцент кафедри держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Слід звернути увагу, що тема виконана на актуальну тему з відповідною новизною. Мета, предмет і об’єкт дослідження визначені вірно відповідно до теми. І в цілому висновки по роботі відповідають поставленим завданням. Доповідь дисертанта та власне дослідження свідчать про його належний рівень як науковця. Відзначаю активність дисертанта, що підтверджується тезами доповідей на конференціях. Підтримую дисертаційне дослідження та зазначаю, що автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Старуценка Ярослава Володимировича на тему “Правові засади запобігання відмивання коштів отриманих від обігу віртуальних активів”, поданої на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 08 “Право” за спеціальністю 081 “Право”

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасні фінансові ринки переживають трансформацію під впливом цифровізації та розвитку блокчейн-технологій. Віртуальні активи стають не лише інноваційним інструментом інвестування та розрахунків, але й потенційним засобом для здійснення протиправної діяльності. Анонімність користувачів, відсутність єдиного централізованого регулятора та транскордонний характер операцій створюють значні труднощі у виявленні та переслідуванні правопорушень, пов’язаних із відмиванням коштів.

Вітчизняне законодавство у цій сфері перебуває на етапі становлення та потребує суттєвого вдосконалення, оскільки чинні нормативні акти не забезпечують оптимальної узгодженості з міжнародними підходами, що обмежує ефективність

системи фінансового моніторингу. Водночас зарубіжний досвід демонструє, що ефективна протидія відмиванню коштів у сфері віртуальних активів можлива лише за умов комплексного правового регулювання, інтеграції сучасних технологічних рішень і тісної міжнародної співпраці.

Таким чином, на сучасному етапі бракує дослідження, яке спрямоване на формування науково обґрунтованих пропозицій щодо модернізації правової бази, створення єдиного підходу до правового регулювання обігу віртуальних активів та зміцнення національної системи протидії правопорушенням.

Проблематика легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та відмивання коштів неодноразово ставала об'єктом наукових досліджень як зарубіжних, так і українських науковців. Серед вітчизняних дослідників, які приділяли увагу цій тематиці, варто відзначити О. Барановського, С. Буткевича, О. Київця, В. В. Коваленка, М. І. Флейчука, О. О. Глуценка, І. Б. Семеген, Р. А. Слав'юка, О. Кулініча та інших. В аспекті окремих наукових досліджень були проаналізовані лише загальні або суміжні питання правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів, зокрема у працях таких вчених, як А. Ковальчук, А. Кудь, Р. Майданик, Тімоті К. Мей, Д. Погрібний, І. Устинова, М. Уткіна та ін.. Проте наразі бракує комплексних досліджень щодо правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри конституційного та адміністративного права: “Людиноцентричність публічного права України” № 53-2022/13.01.02, (номер державної реєстрації 0119U103091, 2022-2025 рр.).

Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі “Право” за спеціальністю 081 “Право” в КАІ (зокрема, ОК 1.3.1, ОК 1.3.2, ОК, 1.3.3. та ОК 1.3.4).

2. Мета й завдання дослідження. Полягає в поглибленні теоретичних засад та розробці практичних пропозицій щодо вдосконалення правових механізмів запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів, на підставі комплексного аналізу національного й міжнародного наукового дискурсу та нормативно-правової бази.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційній роботі необхідно вирішити такі *завдання*:

- розкрити поняття, сутність та класифікацію відмивання коштів в умовах цифрової економіки;
- визначити правовий статус та юридичні ознаки віртуальних активів за критеріями національного і міжнародного права;
- проаналізувати чинне законодавство України щодо запобігання відмиванню коштів на предмет його адаптованості до ризиків, пов'язаних із обігом віртуальних активів;
- систематизувати повноваження, обов'язки та взаємодію спеціально уповноважених суб'єктів фінансового моніторингу у контексті операцій з віртуальними активами;

- дослідити ефективність правових інструментів адміністративного контролю (KYC, CDD, звітність про підозрілі операції) щодо VASP-операторів;
- провести порівняльний аналіз міжнародних моделей регулювання обігу віртуальних активів (ЄС, США, FATF) та виокремити адаптивні елементи для України;
- обґрунтувати конкретні пропозиції щодо оптимізації національного законодавства у сфері запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів.

4. Об'єктом дослідження є суспільні правовідносини, пов'язані із реалізацією правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів.

5. Предметом дослідження є правові засади запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів.

6. Методи дослідження. Застосування діалектичного методу наукового пізнання дало змогу сформулювати авторське бачення категорії “віртуальні активи” та виокремити її сутнісні ознаки (розділи 1.1–1.3). Систему правових засад запобігання відмиванню коштів від обігу віртуальних активів визначено шляхом застосування аналізу, синтезу та логічного моделювання (розділи 2.1–2.2). Порівняльно-правовий метод було використано для аналізу міжнародних регуляторних підходів до протидії відмиванню коштів у сфері віртуальних активів (розділ 3.1). На основі системно-структурного методу та наукового прогнозування запропоновано шляхи вдосконалення національного законодавства у цій сфері (розділ 3.2).

Нормативну основу роботи становлять: Конституція України; міжнародні договори України в сфері фінансової безпеки та протидії відмиванню коштів; закони України, зокрема базовий Закон “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів...”; підзаконні нормативно-правові акти (укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, акти спеціально уповноважених органів), що регулюють фінансовий моніторинг та діяльність операторів віртуальних активів.

Обґрунтування напрямів підвищення ефективності правових засобів запобігання відмиванню коштів від обігу віртуальних активів ґрунтується також на аналізі практики законодавчого врегулювання цієї сфери в зарубіжних країнах (зокрема, у юрисдикціях ЄС, США, Великої Британії, а також країнах, що імплементують стандарти FATF).

Теоретичну основу дослідження склали наукові положення теорії права, адміністративного, цивільного та фінансового права.

Емпіричну базу становлять: статистичні дані, звіти та аналітичні матеріали національних органів фінансового моніторингу та міжнародних інституцій; практика застосування законодавства (на основі оприлюднених рішень судів та документів регуляторів); матеріали щодо стану правового регулювання ринку віртуальних активів на національному та міжнародному рівні.

7. Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному переосмисленні категоріального апарату, та створенні конкретного інструментарію для законодавчих та інституційних змін, спрямованих на

запобігання новітнім схемам відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів. За результатами дисертаційного дослідження отримано такі нові наукові результати:

уперше:

- сформульовано концепцію інтегрованої системи протидії відмиванню доходів у сфері віртуальних активів для України, що передбачає: уніфікацію визначення поняття “*віртуальний актив*” у всіх нормативно-правових актах; повну імплементацію принципів FATF та положень Регламенту ЄС MiCA; створення єдиної електронної інфраструктури моніторингу та аналізу транзакцій з віртуальними активами; запровадження підвищених стандартів прозорості та ідентифікації учасників ринку; налагодження системного міжнародного співробітництва з обміну інформацією;

- обґрунтовано необхідність розробки спеціальних методичних рекомендацій для оптимізації інформаційної взаємодії між суб'єктами фінансового моніторингу та правоохоронними органами на основі ризик-орієнтованого підходу, що дозволить підвищити ефективність виявлення та розслідування схем відмивання коштів через віртуальні активи;

удосконалено:

- класифікацію форм взаємодії суб'єктів фінансового моніторингу на організаційну та правову, що дозволило більш чітко окреслити механізми обміну інформацією, проведення спільних нарад, оперативних заходів та укладання адміністративних договорів в процесі запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів;

- принципи взаємодії суб'єктів фінансового моніторингу як систему базових положень, що відображають закономірності розвитку фінансово-моніторингових відносин і визначають сутність взаємозв'язків між учасниками процесу запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів;

- концептуальні підходи до електронної взаємодії між суб'єктами первинного фінансового моніторингу та Державною службою фінансового моніторингу, що враховують сучасні нормативно-правові зміни та впровадження е-кабінету, що підвищує ефективність інформаційного обміну та контроль за фінансовими операціями в процесі запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів;

- класифікацію спеціально уповноважених суб'єктів фінансового моніторингу у сфері запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів, як п'ятирівневу модель, яка виділяє центральні координуючі органи, оперативно-аналітичні підрозділи, контролюючі установи, міжвідомчі агентства та ризик-орієнтовані структури, що дозволяє оптимізувати взаємодію між суб'єктами, підвищити швидкість реагування на підозрілі операції та ефективність оцінки ризиків;

- позицію, що відмивання коштів, у тому числі отриманих від обігу віртуальних активів, становить багатовимірне соціально-економічне явище, що поєднує правові, фінансові та технологічні аспекти і вимагає міждисциплінарного підходу до запобігання, розкрито нове бачення цього феномена не лише як юридичного правопорушення, а як системного виклику національній безпеці та економічній стабільності, який підриває принципи доброчесності, прозорості та

справедливості у фінансових відносинах;

- характерні ознаки відмивання коштів у контексті цифрової економіки, серед яких: складність і непрозорість фінансових потоків; відсутність економічно логічної мотивації окремих операцій; застосування багаторівневих транскордонних схем із залученням фіктивних структур та офшорних юрисдикцій; маніпуляції як з готівковими, так і з безготівковими активами; використання інструментів анонімізації та криптографічних технологій для приховування походження коштів;

набуло подальшого розвитку:

- узагальнення ефективних практик створення єдиних наглядових органів, впровадження міжнародних стандартів та цифрових рішень для автоматизованого виявлення підозрілих операцій, що забезпечує підвищення ефективності національних систем регулювання та інтеграцію України у глобальну фінансову безпеку;

- авторське визначення категорії “*віртуальні активи*”, яке враховує їхню цифрову природу, економічну функцію та потенційні ризики для публічного інтересу, а саме віртуальні активи – це цифрові об’єкти, що мають економічну цінність, функціонують у цифровому середовищі, є об’єктом правовідносин та вимагають спеціального правового режиму у зв’язку з їх комплексною природою, високою оборотоздатністю, відсутністю єдиного емітента та можливістю використання у протиправних цілях;

8. Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямках:

– *науково-дослідній діяльності* – висновки та пропозиції щодо встановлення особливостей правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів;

– *правотворчій діяльності* – у процесі підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства України щодо забезпечення ефективності правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів;

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів;

– *навчальному процесі* – під час викладання студентам закладів вищої освіти дисциплін “Фінансове право”, “Адміністративне право”, “Правове регулювання ринку фінансових послуг” у процесі підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу, а також статей та наукових повідомлень.

9. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані:

- Науково дослідним інститутом фінансової політики при здійсненні науково-дослідних розробок, щодо встановлення

особливостей правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів (довідка про впровадження від 15.12.2025 № 35/д);

– Дніпровською районною державною адміністрацією в м. Києві у процесі адаптації рекомендацій до специфіки роботи районної держадміністрації, підготовки пропозицій внесення змін до чинного законодавства України забезпечення ефективності правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів (довідка про впровадження від 25.12.2025 8/211-к);

– Міністерством у справах ветеранів України при покращенні внутрішніх процедур та підвищенні інституційної спроможності, проведені діяльності по попередженню фінансових правопорушень (довідка про впровадження №23271/7/7.1-25 від 23.10.2025);

– кафедрою теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ при викладанні навчальних дисциплін “Фінансове право”, “Адміністративне право”, “Правові спори в сучасній науці і практиці”, “Проблеми адміністративного права і процесу”, “Правове регулювання управління сучасних фінансів”, “Правові засади децентралізованих фінансів та віртуальних активів” (акт про впровадження від 12.02.2026).

10. Дисертація є самостійною науковою працею, що відображає результати проведеного дослідження. Сформульовані теоретичні положення, висновки та пропозиції були одержані дисертантом унаслідок аналізу та безпосереднього використання в роботі науково-інформаційних, нормативно-правових джерел і матеріалів щодо визначення правових засад запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

11. **Апробація результатів дослідження.** Найважливіші ідеї, висновки, рекомендації, отримані в дисертації, оприлюднені на наукових та науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних, всеукраїнських та за міжнародною участю та круглих столах: “Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці” (м. Київ, 2024), “Молодь: наука та інновації” (м. Дніпро, 2024), “Правова система України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану”, (м. Київ, 2025), VIII Міжнародному молодіжному науковому юридичному форумі (м. Київ, 2025).

12. **Публікації.** Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в 8 наукових працях, у тому числі: 4 публікації, у наукових фахових виданнях України, а також у 4 тезах доповідей на міжнародних і науково-практичних конференціях різного рівня.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Старущенко Я.В. Правові засади запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник “Повітряне і космічне право”*. 2024, № 4, С. 146-153, DOI: 10.18372/2307-9061.73.19444.

2. Starushchenko Ya. V. Prevention of money laundering from the circulation of virtual assets: current legal aspects. *Juris Europensis Scientia*, 2025 № 1 С. 80-84, DOI 10.32782/chern.v1.2025.15

3. Старущенко Я.В. Зарубіжний досвід правового регулювання запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2025, № 7, С.303-305. DOI [10.32782/2524-0374/2025-7/67](https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-7/67)

4. Старущенко Я.В. Вдосконалення правового регулювання запобігання відмиванню коштів отриманих від обігу віртуальних активів в Україні. *Правові новели*, 2025, № 25, С. 308-314, DOI 10.32782/ln.2025.25.39

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Устинова І.П., Старущенко Я.В. У Окремі питання правового регулювання запобігання відмиванню коштів, отриманих від обігу віртуальних активів. *Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці*: тези доп. II міжнар. науково-практ. конф. (м. Київ, 15-16 жовтня 2024). Київ, С. 406-408.

2. Старущенко Я.В. Методи відмивання коштів на блокчейні: юридичні аспекти. *Молодь: наука та інновації*: тези доп. XII Міжнар. наук.-техн. конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Дніпро, 13–15 листопада 2024 року). Дніпро. 2024. Том 3. С.121-123.

3. Старущенко Я.В. Методи відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів у цифрову епоху та правові заходи боротьби. *Правова система України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану*: тези доп. XV Міжнар. наук. практ. конф., (м. Київ, 21 лютого 2025). Київ. С. 254-257.

4. Старущенко Я.В. Money laundering of funds received from the circulation of virtual assets: methods and measures to combat: тези доп. VIII Міжнар. молод. наук. юридичний форум, до Дня науки (м. Київ, 15-16 травня 2025). Київ. С.112-115.

13. Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, 3 трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 186 сторінок, із них – 170 основного тексту. Робота містить 3 додатки. Список використаних джерел налічує 185 найменувань.

14. Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи Старущенко Я.В. проявив себе як творчий дослідник і науковець, здатний самостійно на високому науково-методичному рівні вирішувати наукові та практичні завдання. Повною мірою володіє сучасними методами аналізу,

має належний рівень теоретичної та практичної підготовки.

15. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури. Текст дисертації викладено грамотною мовою, логічно та послідовно. Матеріали дослідження викладені з дотриманням вимог наукового стилю у відповідності до вимог Міністерства освіти і науки України.

16. Відповідність принципам академічної доброчесності. Дисертація є самостійним дослідженням, не містить плагіату, фальсифікації чи фабрикації. Використання ідей та положень інших авторів супроводжується належними посиланнями на джерела.

17. Рецензенти рекомендують: відповідно до пп. 15, 16 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова спеціалізованої вченої ради:

Кунев Юрій Дем'янович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ ;

Рецензент:

Пазюк Андрій Валерійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ ;

Офіційні опоненти:

Ямненко Тетяна Михайлівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри фінансового права, Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Уткіна Марина Сергіївна, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Сумського державного університету;

Юринець Юлія Леонідівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права та публічного управління Київського національного університету будівництва і архітектури.

Усі члени разової спеціалізованої вченої ради не мають реальний чи потенційний конфлікт інтересів щодо здобувача Старуценка Ярослава Володимировича (зокрема, є його близькою особою) та/або його наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації Старуценка Ярослава Володимировича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Старуценка Ярослава Володимировича на тему “Правові засади запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних

активів”.

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Старуценка Ярослава Володимировича відповідає спеціальності 081 “Право” та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії”, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу “Правові засади запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів”, подану Старуценком Ярославом Володимировичем на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 “Право” до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

4. Рекомендувати Вченій раді КАІ клопотати про призначення:

Головою спеціалізованої вченої ради:

Кунєва Юрія Дем’яновича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ;

Рецензентом:

Пазюка Андрія Валерійовича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного та європейського права КАІ;

Офіційними опонентами:

Ямненко Тетяну Михайлівну, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри фінансового права, Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Уткіну Марину Сергіївну, доктора юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Сумського державного університету;

Юринець Юлію Леонідівну, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри права та публічного управління Київського національного університету будівництва і архітектури.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Старуценка Ярослава Володимировича.

“за” – 11

“проти” – немає

“утримались” – немає

Головуюча на засіданні:

завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ,
кандидат юридичних наук, доцент

Олена МАКЕСВА

Секретар засідання:

професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ,
кандидат історичних наук, доцент

Світлана ГОЛОВКО

ПОГОДЖЕНО:

проректор з наукових досліджень та трансферу технологій КАІ,
доктор технічних наук, професор

Сергій ГНАТЮК